

Дар'я КІБЛИК

доцент кафедри
адміністративно-правових дисциплін
Донецького державного університету
внутрішніх справ
(м. Кропивницький, Україна),
доктор філософії

**КОРУПЦІЯ ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

В умовах війни особливо важливо, щоб держава функціонувала ефективно, а громадяни довіряли владі. Однак корупція підриває обидва ці аспекти, коли оборонні ресурси розкрадаються, виникає дефіцит боєприпасів, продовольства, якісної техніки для армії. Це безпосередньо впливає на боєздатність держави та її здатність протистояти агресору. Крім того, системна корупція деморалізує суспільство: люди перестають вірити в чесність влади, починають сумніватися в справедливості мобілізації, розподілу допомоги та ефективності управління країною. Це може провокувати соціальну напругу, внутрішню нестабільність і навіть політичний хаос.

Питання корупції в умовах воєнного стану досліджували такі науковці, як Ю. В. Дем'янчук, В. В. Сидоренко, Н. В. Добренька, А. І. Суббот, Г. П. Фердман, А. О. Рибалкін та багато інших. Однак незважаючи на значний науковий аналіз, проблема залишається актуальною та невирішеною.

Слушно зауважує Г. П. Фердман, що корупція є рушієм роздвоєння українського суспільства на офіційне та неофіційне. У своєму дослідженні автор вказує на: «Дві соціальні підсистеми: одна з них базується на правових та моральних засадах, інша – на використанні протиправних засобів. У такому контексті корупцію можна визнати тінню офіційної (легітимної) влади, а частину влади, уражену корупцією, – тінню владою» [1, с. 202].

На нашу думку, позиція Г. П. Фердмана щодо поділу суспільства на дві паралельні підсистеми – офіційну (легітимну) та тінню (корупційну) – є цілком обґрунтованою, оскільки корупція справді створює альтернативні механізми функціонування держави та суспільства.

В Україні ця проблема особливо загострюється через історичні, економічні та політичні чинники. Корупція формує своєрідний «тіньовий порядок», де доступ до благ, послуг та можливостей визначається не законами, а неформальними домовленостями, хабарями та протекцією. Це підриває соціальну справедливість, посилює недовіру до державних інституцій і гальмує реформи. У такій ситуації легітимна влада втрачає контроль над частиною процесів, а громадяни змушені адаптуватися до корупційних реалій як до альтернативної «норми».

Загрозливість цієї ситуації в Україні виявляється в тому, що корупція проникає не лише в економіку чи правоохоронну систему, а й у всі сфери життя – зокрема до військової. Це призводить до соціальної поляризації: одні користуються корупційними схемами для отримання переваг, інші залишаються поза ними, що лише поглиблює нерівність.

За даними, які проводились на початку 2024 року соціологічною компанією Info Sapiens за підтримки НАЗК, було встановлено індекс сприйняття корупції у військовій сфері (використання та розпорядження нерухомим майном і землями, паливно-мастильними матеріалами тощо; питання призову, просування військовослужбовців по службі, забезпечення їх житлом) за 5-бальною шкалою рівень оцінки корупції був оцінений в 4,16 [2, с. 16].

Найбільше корупційних схем за свідченням незалежних експертів Info Sapiens відбувається в публічних закупівлях для потреб оборони і національної безпеки, модернізації військової техніки, торгівлі зброєю – загалом відсоткова шкала сягає понад 70 % [2, с. 21]. В умовах воєнного стану корупція у сфері оборони набуває ще більшого значення, оскільки неефективне використання ресурсів може прямо впливати на безпеку країни. Наприклад, нещодавня стаття в новинному журналі POLITICO «Проблеми українських оборонних закупівель загрожують диверсією фронту війни» тільки посилюють недовіру до силового блоку з боку міжнародних партнерів, що також може призвести до зменшення військової підтримки, що особливо критично для України [3].

Як бачимо, проблеми корупції в секторі безпеки досить глобальні й потребують більш посиленого контролю з боку державних органів, профільних відомств та міжнародних партнерів, оскільки закритість силових структур, відсутність належного контролю та механізмів прозорості сприяють корупційним схемам, таким як хабарництво, кумівство та фінансові махінації.

Враховуючи ці ризики, Міністерство оборони України поступово впроваджує реалізацію стратегічних напрямів протидії зловживанням в оборонному секторі відповідно до Антикорупційної програми, яка розрахована на 2025–2026 роки і передбачає: повну інвентаризацію військового майна та оформлення прав на нерухомість дозволить запобігти незаконному привласненню активів та зробить їх облік прозорішим; запуск електронної системи контролю за використанням пального є ключовим для зменшення розкрадань і підвищення енергоефективності; проведення аудиту об'єктів інтелектуальної власності сприятиме збереженню критично важливих оборонних технологій та уникненню їх несанкціонованого використання [4].

Висновок. Отже, для ефективного подолання корупції необхідний не лише науковий аналіз проблеми, а й імплементація розроблених рекомендацій у державну політику. Важливу роль тут відіграє посилення відповідальності посадових осіб, розширення інструментів громадського контролю, цифровізація державного управління та формування суспільної нетерпимості до корупції.

1. Фердман Г. П. «Корупція як одна з головних загроз національній безпеці України». Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Публічне управління та адміністрування. 2024. Т. 35 (74). № 1. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/1_2024/37.pdf

2. Корупція в Україні 2023: погляд та оцінки експертів – Київ, 2024. URL: <https://nazk.gov.ua/pdfsjs/?file=/wp-content/uploads/Pages/7f/2c/7f2cd35c7b9306cfa75dff9950b6e2dfdbddc51224dabb89c42d314f704c233e2780115.pdf>.

3. POLITICO: «Ukraine's defense procurement problems risk sabotaging war front». URL: <https://www.politico.eu/article/ukraines-defense-problems-warfront-corruption-poland-defense-production-dpa-weapons/>.

4. МО України: «Міноборони комплексно бореться із зловживанням в оборонному секторі – затверджено Антикорупційну програму на 2025–2026 роки». URL: <https://mod.gov.ua/news/minoboroni-kompleksno-boretsya-iz-zlovzhivannyam-v-oboronnomu-sektori-zatverdzheno-antikorupcijnu-programu-na-2025-2026-roki>.

Віктор ЛУГОВИЙ

заступник начальника Головного управління Національної поліції в Київській області – начальник слідчого управління (м. Київ, Україна), кандидат юридичних наук

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДОТРИМАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ОБМЕЖЕНЬ ЩОДО СЛУЖБОВОГО СУМІСНИЦТВА

Значна кількість проблем, пов'язаних із створенням в поліції антикорупційного середовища, зумовлює необхідність вжиття комплексу заходів різного цільового спрямування, насамперед спрямованих на запобігання вчиненню корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень. Належне функціонування системи запобігання корупції в Україні, реалізації адміністративно-правового механізму запобігання правопорушенням, пов'язаним з корупцією, що вчиняються поліцейськими, має забезпечуватися застосуванням низки превентивних антикорупційних механізмів, одним із яких є система антикорупційних обмежень.

Правове обмеження – це встановлений законодавством спеціальний порядок реалізації прав і свобод, спрямований на утримання відповідних суспільних відносин в суворо обмежуваних рамках, за межі яких не дозволено виходити, а отже, й порушувати їх.

Призначення цих обмежень полягає в тому, щоб забезпечити ефективну професійну